

■ **تجارت ایران بیش از یک هفته در ماه جاری به دلیل نقص‌های سامانه جامع تجارت وزارت صنعت، معدن و تجارت دچار اختلال شد؛ اتفاقی نادر که در شرایط جنگ اقتصادی و نیازهای ساعتی کشور به لوازم پزشکی، در نوع خود می‌توان آن را «بسیار دهشتناک» قلمداد کرد.** «بسیار دهشتناک» قلمداد کرد

«وطن امروز» گزارش می‌دهد؛ ماجرای ۸ روز توقف سامانه ثبت سفارش وزارت صمت و اختلال در واردات کشور چه بود؟

نابسامانی سامانه‌ها!

پاسخگویی در رابطه با سکنته تجاری کشور بوده است.

بنا بر این گزارش، از سال ۹۴ ارتباط وزارت صمت با گمرک

با ایجاد سامانه ثبت سفارش آنلاین شده بود.

به زبان ساده‌تر، بازرگان به صورت سیستمی نسبت به ثبت سفارش خود اقدام می‌کردند و این سند برای گمرک ارسال می‌شد، گمرک هم بدون نیاز به حضور فرد، تقاطع‌گیری اطلاعاتی را انجام می‌داد.

در سال ۹۵ وزارت صمت با همکاری وزارت اطلاعات به فکر ایجاد سامانه جامعی افتاد تا تمام امور تجاری کشور در آن ثبت شود که بخشی از این سامانه جامع به ثبت سفارش برمی‌گشت.

وزارت صمت به جای اینکه برای تعامل با سازمان‌های همجوار از جمله گمرک به گونه‌ای رفتار کند که این تغییرات عمده را بر پایه همان دیتامدل و قالب‌های پیاده‌سازی شده پیش از این، که مورد توافق طرفین بود و اجرایی شده بود پیاده‌سازی کند، به طور کلی تمام وب‌سرویس را از ابتدا و با ساختاری کاملا جدید و متفاوت طراحی کرد و به یکباره از اسفندماه سال ۹۸ به گمرک اعلام کرد کار پیاده‌سازی و طراحی سرویس جدید ثبت سفارش تمام شده و از این تاریخ سرویس قدیمی دیگر پشتیبانی نخواهد شد. وزارت صمت در

عین حال از گمرک درخواست کرد هر چه سریع‌تر سرویس جدید را مورد تست و بررسی قرار دهد تا اشکالات احتمالی آن را برطرف کند.

اواسط بهار امسال اما گمرک طی نامه‌نگاری با وزارت صمت اعلام کرد بسیاری از اقلام اطلاعاتی موجود در سرویس قدیمی ثبت سفارش و مورد استفاده آنها در وب‌سرویس جدید طراحی‌شده قابل بهره‌برداری نیست.

آنطور که گمرک به وزارت صمت هشدار داده بود حدود ۶۰ فیلد اطلاعاتی در برنامه‌نویسی جدید وزارت صمت اساسا وجود نداشته‌و استفاده از این وب‌سرویس مسأوی با قطع تجارت کشور بوده است.

وزارت صمت بخشی از این مشکلات را حل کرده و دوباره در نخستین روز مردادماه وب‌سرویس واسط یا مبدل اختیار گمرک قرار می‌دهد. با وجود پایان نیافتن آزمایش روی وب‌سرویس جدید در ۸ مردادماه به‌کلی سرویس قدیمی از دسترس خارج می‌شود و گمرک ناگزیر با وجود انجام ندادن آزمایش‌های نهایی روی وب‌سرویس جدید مجبور به کوچ به سامانه جدید ثبت سفارش می‌شود.

در همان ابتدای مسیر اما گمرک متوجه می‌شود تمام مشکلات قبلی همچنان پابرجاست و اساسا فعالیت با

سامانه‌بازی!

باگ‌های اساسی که داشت، نتوانست در برابر قاچاق کلانتریی مقابله کند. نکته اساسی عدم موفقیت سامانه پادشده، ایجاد سامانه‌ای موازی و همگام با همین سامانه و وظایفی یکسان توسط وزارت صنعت و وزارت اطلاعات بود.

■ **رونمایی از سامانه جامع تجارت**
سامانه جامع تجارت ذیل آیین‌نامه اجرایی مواد ۵ و ۶ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز به وجود آمد. برای شروع به کار آن تاریخ دقیقی موجود نیست، در حال حاضر رسم است که این سامانه هر سال یک بار افتتاح می‌شود اما ظهور و بروز آن از آن وجود ندارد.

سامانه جامع تجارت یک بار به صورت رسمی ۵ تیرماه سال ۹۵ راه‌اندازی شد. بار دیگر خردادماه سال ۹۶ توسط یدالله

محمد نجارصادقی؛ تجارت ایران بیش از یک هفته در ماه جاری به دلیل نقص‌های سامانه جامع تجارت وزارت صنعت، معدن و تجارت دچار اختلال شد؛ اتفاقی نادر که در شرایط جنگ اقتصادی و نیازهای ساعتی کشور به لوازم پزشکی، در نوع خود می‌توان آن را «بسیار دهشتناک» قلمداد کرد. بررسی سابقه و روند ایجاد سامانه شفافیت؛ توسط وزارت صمت نشان می‌دهد در سال‌های گذشته هیچ‌گاه این وزار تخانه به وظایف قانونی خود عمل نکرده و در عین حال همواره انگشت اتهام خود را به سمت گمرک گرفته است. با پذیرش یا عدم پذیرش این اتهامات، ماحصل این اتفاقات چیزی غیر از سودجویی قاچاقچیان و تحریم‌کنندگان تجارت ایران نبوده است.

به گزارش «وطن امروز»، بامداد ۸ مردادماه سال جاری اتفاقی عجیب در تجارت برون‌مرزی ایران رخ داد. در نخستین ساعات حضور بازرگانان و ترخیص‌کاران در گمرکات کشور برای ترخیص کالا، ماموران گمرک خبر مسدود بودن سامانه «ثبت‌شارش» را سه آنها دادند. این یعنی بـا وجود انجام تمام تشریفات گمرکی، آنها نمی‌توانستند کالای خود را از گمرک خارج کنند.

از سویی کشتی‌های حامل بار به دلیل قطع بودن این سامانه اجازه ترخیص و ورود کالا به گمرک را نداشتند. این سکنته تجاری تا پایان ۱۶ مرداد ادامه داشت.

این یعنی سامانه ثبت سفارش وزارت صنعت، معدن و تجارت برای ۸ روز به کلی مختل شد که هزینه‌های بسیار زیادی را برای واردکنندگان بویژه واردکنندگان مواد غذایی به وجود آورد.

این اختلال سامانه‌ای در حال رخ داد که کشور در بدترین شرایط تحریمی قرار دارد و هر روز عدم ورود کالاهای اساسی به کشور با اختلالات اینچنینی می‌تواند روی قیمت و بازار کالاهای مصرفی اثر گذار باشد. آمریکا با تحریم‌های سختی که طی چند سال اخیر علیه مردم ایران اعمال کرده، هیچ‌گاه نتوانسته برای یک ساعت تجارت کشور را مختل کند اما وزارت صمت برای ۸ روز این کار را انجام داد. گفتنی است، بازرگانان برای واردات یک کالا پیش از هر کاری باید از وزارت صنعت، معدن و تجارت «ثبت سفارش» دریافت کنند. این سند در ۲ مقطع توسط گمرک به عنوان مرجع کالا استفاده می‌شود؛ اول اینکه گمرک در صورت وجود ثبت سفارش (که به صورت آنلاین در سامانه جامع تجارت قرار می‌گیرد) اجازه اظهار کالا و ورود به انبارهای داخلی خود را برای بررسی‌های بیشتر صادر می‌کند. از سوی دیگر پس از تشریفات گمرکی، برای بررسی‌های مجدد هنگام خروج از گمرک، این سند مرجع ماهیت کالاست و ماموران کالای خروجی از گمرکات را با این سند تطابق می‌دهند و در صورت هر گونه مغایرت از خروج آن ممناعت به عمل می‌آورند. در سال‌های اخیر با سیستمی شدن فعالیت گمرک و وزارت صمت این اسناد به صورت الکترونیکی در سامانه‌های جامع تجارت و پنجره واحد گمرکی تقاطع‌گیری می‌شود. با وخیم‌تر شدن شرایط و ناتوانی گمرک در نگهداری ودیوی کالاها در کنار زمرزمه‌هایی مبنی بر تشدید روند افزایش قیمت، ثبت گمرک ۱۳ مردادماه تصمیم می‌گیرد به کلی تطابق کالا و گمرک سفارش را در درهای خروج باطل‌تر کند و این موضوع باعث می‌شود حجم قابل توجهی کالا وارد کشور شود. از سوی دیگر با طولانی‌تر شدن این روند و بی‌انتصابی وزارت صمت و مدیران سامانه جامع تجارت، گمرک بار دیگر ۱۵ مرداد مجبور می‌شود برای وجود ثبت سفارش برای اظهار کالا را هم غیرضروری اعلام کند تا از فاسد شدن مواد خوراکی در کنار افزایش هزینه‌های واردکنندگان جلوگیری کند.

مسئولان وزارت صمت و مرکز توسعه تجارت الکترونیکی تاکنون هیچ صحبتی در این رابطه نداشتند و حتی عذرخواهی ساده‌ا از بازرگانانی که در این بازه زمانی زبان دیدند نکردند. تنها مدیران سامانه جامع تجارت نیروستن گمرک به این سامانه را دلیل چنین اتفاقی بیان کردند؛ ادعایی واھی که بیشتر قرار از

وزارت صنعت، معدن و تجارت از ابتدای کار دولت روحانی درگیر حاشیه بود. با آغاز به کار دولت یازدهم، موضوع تفکیک بخش بازرگانی از وزارت صمت و احیای وزارت بازرگانی در دستور کار قرار گرفت. دقیقا ۹ سال پیش در مردادماه سال ۹۰ بود که ۲ وزارتخانه «صنایع و معادن» و «بازرگانی» ادغام شده و از این ادغام، وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت متولد شد. برخی از مهم‌ترین دلایل ادغام این ۲ وزارتخانه «هدیریت واحد تولید و تجارت» و «کوچک‌سازی، چابک‌سازی و کاهش تصدی‌گری دولت» بود. حدود یک سال پس از ادغام این ۲ وزارتخانه، قانون «تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی» تصویب شد. طبق این قانون، وظایف بازرگانی در حوزه کشاورزی و شرکت بازرگانی دولتی ایران به عنوان مسئول بازرگانی و حوزه کشاورزی از وزارت صمت به وزارت کشاورزی منتقل شد. به طور خلاصه در سال‌های ۹۰ و ۹۱ مدیریت مسائل بازرگانی و تولید در ۲ حوزه صنعت و کشاورزی، در ۲ وزارتخانه صمت و کشاورزی تجمع شد.

هدف اصلی تجمیع موضوعات بازرگانی و تولید در این ۲ وزارتخانه، تنظیم بازرگانی با محوریت تولید بود. با این حال موضوع ادغام وزارت صنعت و معدن با وزارت بازرگانی و همچنین قانون تمرکز وظایف، از جمله محورهای حاشیه‌های حول وزارت صمت بوده است. موضوع ادغام وزارت صنعت و وزارت بازرگانی یکی از موضوعات بی‌شماری بود که با محلات تند دولت‌مداران تدبیر مواجه شد.

استدلال دولتی در دفاع از تفکیک بازرگانی از وزارت صمت، مدیریت بهتر تجارت کشور و تنظیم هر چه بهتر بازارهای مختلف بوده است. تلاش دولت برای بازگرداندن ساختار تحول‌یافته دولت به موضوع لغو قانون تمرکز هم رسید.

مردادماه سال گذشته بود که معاون اول رئیس دولت، انتقال وظایف بازرگانی و شرکت بازرگانی دولتی از وزارت جهاد کشاورزی به وزارت صمت را ابلاغ کرد. در متن ابلاغیه جهانگیری به مصوبه جلسه سی‌وپنجم شورای عالی هماهنگی اقتصادی قوای سه‌گانه اشاره شده بود. استناد جهانگیری به مصوبه سران قوا برای انتقال بازرگانی کشاورزی به وزارت

دوشنبه ۲۷ مرداد ۱۳۹۹
وطن‌امروز | شماره ۳۰۰۱

اقتصادی

گمرک، بانک، راهداری و… وجود نداشت! در نهایت با اصرار و پیش‌نهاد گمرک یک تیم فنی متشکل از توسعه‌دهندگان سرویس‌های سیستم جدید و قدیم از طرف وزارت صمت به گمرک رفتند تا کار توسعه سرویس واسط با سرعت هر چه بیشتر به سرانجام برسد اما با بررسی‌های بیشتر مشخص شد اصلاح این موضوع به زمان بسیار زیادی نیاز دارد. در این شرایط با دستور ریاست گمرک و بخشنامه مشترک بعدی معاون برنامه‌ریزی گمرک و اروتقی معاون فنی گمرک قفل سیستماتیک چک و بررسی ثبت سفارش برداشته شد تا این قطعی سرویس بیشتر از این موجب توقف و ایستایی کالاها و فرآیند گمرکی نشود، به‌طوری‌که در کمتر از ۳۰ دقیقه بیش از ۲۰۰ اظهارنامه برای ترخیص کالاهای رسوب‌شده طی این یک هفته به گمرک ارسال شد. هم‌اکنون فرآیند ترخیص و اظهار بدون بررسی سیستماتیک ثبت سفارش و تنها با بررسی اسنادی توسط کارشناسان و ارزیابان فنی گمرکات اجرایی در حال انجام است و مشخص نیست هزینه تحمیل‌شده به کشور و تـجار محترم که در این شرایط حکم خط‌شکنان تحریم را در جمهوری اسلامی ایفا می‌کنند بر گردن کیست؟ هزینه جنگ اطلاعاتی بین وزارت صمت و گمرک در حال حاضر توسط بازرگانان و مردم پرداخت می‌شود.

■ **بازی با جان مردم**

برای نمونه در همین چند ماه گذشته این اختلاف نظر هزینه زیادی به کشور در زمینه کالاهای سلامت‌محور وارد کرده است. بر اساس این گزارش در روزهای اول شیوع ویروس کرونا در کشور و تشدید نیاز به ماسک، مواد شوینده و دیگر اقلام پیشگیری و مقابله با این ویروس، کمبود آنها در بازار احساس شد.چندی بعد دستگاه‌های نظارتی خبر از احتکارهای گسترده در این زمینه دادند که نمونه بارز آن احتکار تعداد زیادی ماسک در یکی از فروشگاه‌های اینترنتی بود. این در حالی بود که با وجود ایجاد سامانه‌های رهگیری کالا برای کالاهای ورودی، تولیدی برای تقاطع‌گیری بین اطلاعات گمرک، اسناد ورودی، انبارها و حتی بارنامه‌ها در کشور، اساسا هیچ انباری نمی‌تواند احتکار کالا داشته باشد.

این ناکارآمدی محرز سامانه‌های شفافیت‌بخش تجاری باعث شد علی رهبری، رئیس مرکز توسعه تجارت الکترونیکی به سخن آید او در پاسخ به این سوال که چرا نغم وجود سامانه جامع انبارها، دلیل احتکار اقلام بهداشتی چیست؟ گفت: شکل‌گیری مسائلی از جمله احتکار ماسک ریشه در عدم همکاری برخی دستگاه‌ها با سامانه جامع انبارها دارد.

وی افزود: «متأسفانه با وجود الزام قانونی، رهگیری کالا در حوزه اقلام سلامت‌محور از جمله ماسک انجام نمی‌گیرد». رهبری با اشاره به لزوم ایجاد شفافیت و جلوگیری از احتکار کالاهای سلامت‌محور همچون ماسک در شرایط فعلی، گفت: «فلسفه ایجاد سامانه جامع انبارها، رصد کالا از بدو ورود با تولید تا محل عرضه به مصرف‌کننده نهایی بوده است؛ اما

این اتفاق در حوزه اقلام سلامت‌محور به دلیل عدم همکاری برخی دستگاه‌ها از جمله گمرک رخ نداد و رهگیری کالا در این حوزه اتفاق نیفتاد». رهبری در ادامه با بیان اینکه سامانه جامع انبارها در حال حاضر از نظر نرم‌افزاری مشکلی ندارد، افزود: «با این وجود دستگاه‌ها از ۲ ماه قبل همکاری خود را به شکل بسیار محدود با این سامانه آغاز کرده‌اند اما هنوز این همکاری به شکل کامل انجام نشده، بنابراین بهره‌برداری کامل از این سامانه منوط به همکاری همه دستگاه‌هاست». اظهارات این مقام دولتی در استفاده‌سال گذشته درباره عملیاتی نشدن سامانه انبارها در حالی است که رهبری اسفندماه سال ۹۷ گفته بودند ۷۵ درصد از امور سامانه جامع تجارت نهایی شده است. بررسی‌ها حاکی از آن است که هم‌اکنون اکثر انبارها در این سامانه تعریف نشده‌اند و سامانه انبارها بیشتر یک شوی تبلیغاتی بدون کارایی مانند دیگر سامانه‌های وزارت صمت است.

بی‌محلی دولت به انتخاب وزیر صمت

امروز ۹۹/۲/۲۲ که اینجانب در جلسه توسعه صادرات دفتر معاون اول محترم حضور داشتم، مجددا جناب آقای واعظی تماس گرفتند و اعلام نمودند استعفا کنم. هر چند پس از چند ساعت از انتشار این نامه، دفتر رئیس جمهور با انتشار اطلاعیه‌ای موارد اشاره‌شده توسط رحمانی را تکذیب کرد اما تلویحا به تاثیر امتناع رحمانی از لابی‌با نمایندگان برای تصویب لایحه تفکیک در عزل وی اذعان کرد. حواشی عزل رحمانی از مسؤولیت وزارت صمت، اهمیت موضوع تفکیک بازرگانی از وزارت صمت را برای دولت نشان داد.

عزل رحمانی نشان داد دولت برای رسیدن به وزارت بازرگانی حاضر به حذف اعضای کابینه خود حتی در حساس‌ترین شرایط هم است، چرا که عزل رحمانی از وزارت صمت باعث شد کابینه دولت در آستانه افتادن از حد نصاب و رای اعتماد مجددا قرار گیرد.

عزل رحمانی و انتصاب مدرس خیابانی به سرپرستی وزارت صمت فرصتی ۳ ماهه به روحانی برای معرفی وزیر جدید داد، چراکه طبق قانون رئیس دولت حداکثر ظرف مدت ۳ ماه باید وزیر جدید را معرفی کند. با این حال دولت معرفی گزینه خود برای تصدی وزارت صمت را به روز پایانی مدت اعتبار حکم سرپرستی مدرس خیابانی موکل کرد. با نزدیک شدن به پایان مهلت اعتبار سرپرستی مدرس خیابانی، شائبه سیاسی بودن تعلل دولت در معرفی گزینه وزارت صمت به صورت جدی مطرح شد.

تعلل دولت در معرفی گزینه تصدی وزارت صمت باعث شد فرضیه «مشروط شدن معرفی گزینه وزارت صمت به تشکیل وزارت بازرگانی» مطرح شود. با این حال دولت این موضوع را تکذیب کرد. علی ربیعی، سخنگوی دولت اواسط

ماه جاری در نشست مطبوعاتی خود گفت: رئیس جمهوری موضوع معرفی وزیر را به تفکیک ۲ وزارتخانه منوط نکرده است و این امر هیچ تأخیری در معرفی وزیر پیشنهادی در زمان مشخص ایجاد نخواهد کرد. علاوه بر ربیعی، حسینعلی امیری، معاون پارلمانی رئیس‌جمهوری نیز با تأکید بر اینکه وزیر پیشنهادی صمت (صنعت، معدن و تجارت) بزودی به

منصوب کرد.

بی‌وزیر ماندن وزارت صمت اکنون وارد ماه چهارم شده است. تعلل دولت در معرفی گزینه تصدی وزارت صمت در حالی است که سال جاری به عنوان سال جهش تولید هدف‌گذاری شده و وزارت صمت در تحقق این هدف اساسی دارد. بی‌اعتنایی رئیس دولت به انتخاب وزیر کارآمد برای مدیریت امور مربوط به این وزارتخانه آن هم در شرایط تحریم و فشار اقتصادی ناشی از کرونا، بخش عظیمی از اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار داده است. در همین مدت بسیاری از بازارها را رشد ناگهانی قیمت مواجه شده‌اند.

از سوی دیگر تجارت کشور هنوز به روال عادی خود بازنگشته است. این موضوع باعث شده تاامین نیازهای کشور و همچنین صادرات محصولات تولیدی با مشکل جدی مواجه شود. در این شرایط نیاز کشور به مدبری برای ساماندهی این شرایط دوچندان است. با این حال باید دید دولت گزینه نهایی خود برای تصدی مسؤولیت وزارت صمت را چه زمانی معرفی می‌کند.